

KANSAINVÄLISYYDEN KAHTIAJAKO

Suhtautuminen ulkomaailmaan repii suomalaisia erilleen

Syvä railo jakaa eri puolueiden äänestäjien näkemyksiä globalisaatiosta, maahanmuutosta ja kehitysavusta.

Suomi ei kuitenkaan ole käpertynyt korona-kriisin myötä sisäänpäin. Vaikka kansalaisista hieman aiempaa suurempi osa toivoisi päätöksenteon siirtämistä enemmän kansallisiin käsiin, suhtautuminen talouden globalisaatioon on jopa hieman aiempaa avoimempaa.

Kansainvälisen yhteistyön uskotaan tulevina vuosina pikemmin tiivistyvän kuin hajaantuvan. Realismi vaikuttaisikin kuvaavan parhaiten suomalaisten globalisaatioasenteita.

Suomalaiset asennoituvat kansainvälisyyteen silti varautuneesti. Erityisesti rajat ylittävä solidaarisuus jää heikoksi tarkoitettiin sillä sitten kehitysmaissa asuvien auttamista tai pakolaisten vastaanottamista. Sitä vastoin väestöllisistä tai taloudellisista syistä tapahtuvaan maahanmuuttoon suhtaudutaan nyt aiempaa myönteisemmin.

- ◆ Lähes kaksi kolmesta (64 %) arvioi, että kansainvälistyminen on peruttamaton prosessi, jossa Suomen on oltava mukana.
- ◆ Aiempaa useampi (40 %) arvioi, että maahanmuuttoa tulisi helpottaa väestöllisistä syistä, eri mieltä on reilu kolmasosa (35 %).
- ◆ 40 prosentin mielestä Suomi on mennyt liian pitkälle mukaan globalisaatioon, ja jatkossa maamme pitäisi palata kohti kansallismempaa taloutta ja politiikkaa. Toista mieltä on hieman harvempi (36 %).
- ◆ Neljä kymmenestä (38 %) pitää todennäköisenä, että kriisit johtavat globaalin talousjärjestelmän purkautumiseen 2020-luvulla. Joka toinen (49 %) ei tähän usko.

Suomalaiset ovat syvästi jakaantuneita suhtautumisessaan kansainvälisyyteen, oli sitten kyse globalisaatiosta, maahanmuutosta tai rajat ylittävistä solidaarisuudesta maailman huono-osaisimpien auttamiseksi.

Jakautuneisuus pomppaa selvästi esiin jo tiedusteltaessa kantaa siihen, onko Suomen globalisaatiolle avoin linja ollut oikea vai ei. Suomalaisista 40 prosenttia ajattelee, että Suomi on mennyt liian pitkälle mukaan globalisaatioon ja jatkossa maamme pitäisi palata kohti kansallisempaa taloutta ja politiikkaa (Kuvio 1).

Toista mieltä asiasta on hieman pienempi joukko (36 %) ja noin neljännes (24 %) ei osaa tai halua ottaa asiaan kantaa. Koko väestön kanta Suomelta toivottuun linjaan jää siis pitkälti avoimeksi kansan jakaantuessa kahteen, lähes yhtä suureen joukkoon.

Elinkeinoelämän valtuuskunta EVAn Arvo- ja asennetutkimus toteutettiin koronakriisin ollessa pahimmillaan 26.3.2020–3.4.2020. Näin ollen vastaukset kertovat siitä, minkälaisia vaikutuksia koronakriisillä oli suomalaisten asenteisiin.

Ulkoa tullut yhdisti suomalaiset koronakeväänä. EVAn Arvo- ja asennetutkimuksessa menyt kevät näyttäytyi suurena kansallisen yhtenäisyyden aikana suhtautumisessa niin politiikkaan kuin talouteenkin. Suomessa päätöksentekijät saivat toimilleen suomalaisten vahvan tuen¹ ja enemmistö kansalaisista ilmoitti olevansa valmis uhraamaan omia etujaan talouteen syntyneiden vaurioiden korjaamiseksi.²

Globalisaatiota koskevissa asenteissa taas havaitaan hienoinen siirtymä kohti leiriä, joka toivoo ainakin jonkinasteista vetäytymistä globalisaatiosta. Samalla pari vuotta jatkunut kehitys kohti globalisaatiomyönteisempää suhtautumista on pysähtynyt.

Vastausten väestöryhmittäiset erittelyt paljastavat huomattavia mielipide-eroja, jotka kasvavat suuriksi puolueiden äänestäjäryhmien välillä (ks. *Kansainvälisyys polarisoi äänestäjiä rajusti* ss. 4–6.). Perussuomalaisia äänestävistä neljä viidestä (79 %) siirtyisi kohti kansallisvetoisempaa taloutta ja politiikkaa.

Selkeimmin globalisaation kannalla ovat vihreitä (68 % eri mieltä) ja kokoomusta (58 %) äänestävät (vastausten kaikki väestöryhmittäiset erittelyt löytyvät erillisestä Kuvioliitteestä).

Vaikka ryhmien kannat ovat etäällä toisistaan, eivät ne kuitenkaan ole viime vuosina havaittuja kärjistyneempiä. Itse asiassa ne ovat hieman lähentyneet toisiaan. On mahdollista, että nyt havaittu muutos selittyy pandemian aiheuttamalla säikähdyksellä: globalisaatioon verraten suopeasti suhtautuvien väestöryhmien kannat ovat nyt muuttuneet aavistuksen varautuneemmiksi. Kehitys muistuttaa paljon muutosta, joka on nähty suomalaisten suhtautumisessa EU-jäsenyyteen ja yhteisvaluutta euroon.³

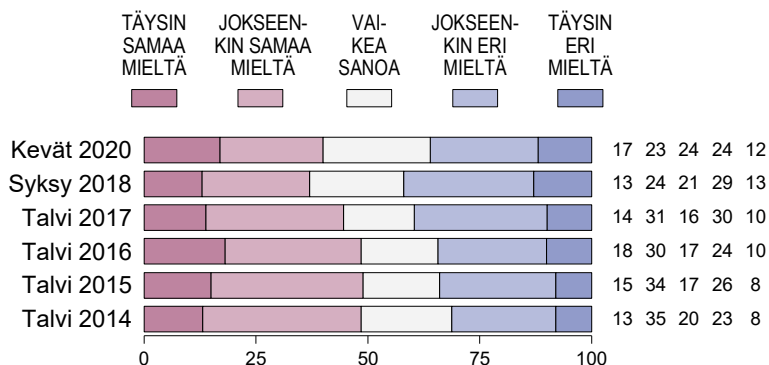
Globalisaation kannalla ovat erityisesti vihreiden kannattajat.

Globalisaatiokielteisyyttä on vaimentunut

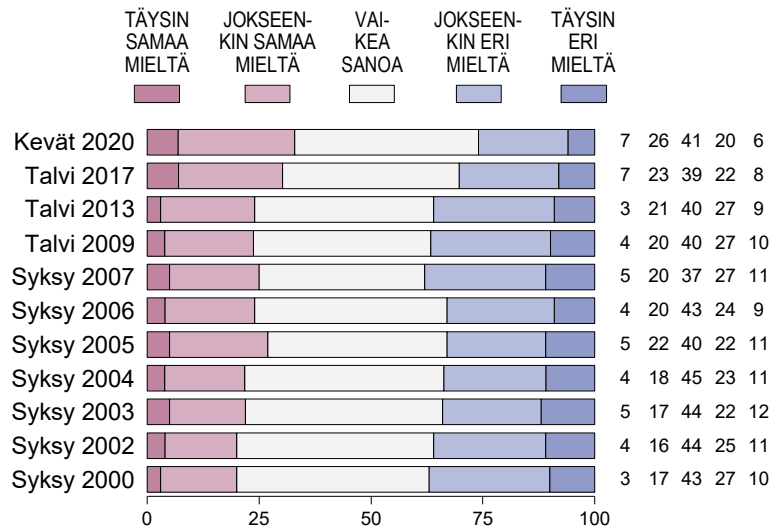
Kokonaisuutena edellä havaittu asennemuutos on vähäinen, eikä se tarkoita, että Suomi olisi käpertyneenä kuoreensa tai kääntämässä selkäänsä globalisaatiolle. Tätä tulkintaa tukee myös se, että perinteisesti nuiva suhtautuminen talouden globalisaatioon on muuttunut aiempaa avoimemmaksi.

Nyt kolmannes (33 %) ajattelee, että kansainvälisen talouden globalisaatio johtaa hyvinvoinnin maailmanlaajuiseen lisääntymiseen (Kuvio 2). Toi-

KUVIO 1. ”Suomi on mennyt liian pitkälle mukaan globalisaatioon, jatkossa maamme pitäisi palata kohti kansallisempaa taloutta ja politiikkaa” (%)

KUVIO 2. ”Kansainvälisen talouden ns. globalisaatiokehitys johtaa hyvinvoinnin maailmanlaajuiseen lisääntymiseen” (%)

sella kannalla on neljäsosa (26 %). Pitkällä aikavälillä suomalaisten käsitys talouden globalisaation hyödyistä on vahvistunut selvästi, mutta vallitseva kanta on yhä epätietoisuus. Peräti neljä kymmenestä (41 %) ei osaa tai halua ottaa asiaan kantaa.

Vaikka yhdenkään väestöryhmän enemmistö ei torju väittämää globalisaation hyödyllisyydestä, enemmistö hyväksyy sen vain 18–25-vuotiaiden (52 %) sekä kokoomusta (56 %) ja RKP:tä (52 %) äänestävien ryhmissä.

Suomalaisten suhtautuminen globalisaatioon taloudellisena ilmiönä on aina ollut epäilevä. Globalisaation hyödyt eivät ole näyttäneet kansalaisille ilmiselvinä. Globalisaatio on nostanut lähes miljardi ihmistä absoluuttisesta köyhyydestä maailmanlaajuisesti viime vuosikymmeninä. Suomalaisille se on taas näkynyt yhä kehittyneiden elektroniikkatuotteiden ja muiden kulutustavaroitten edullisuutena kaupoissa. Silti ilmiön molemminpuolista hyödyllisyyttä ei ole helppo hahmottaa – etenkin, kun globalisaatioon on liitetty myös paljon varjopuolia.

Kouriintuntuvasti globalisaation haitat ovat tulleet suomalaisille esille tapauksissa, joissa tuotantoa on Suomessa lakkautettu ja siirretty muihin maihin. Tämä niin sanotun Kiina-ilmiön leimaama skeptinen perus- asennoituminen talouden globalisaatioon pätee yhä. Enemmistön (54 %) mielestä globalisaatio merkitsee sitä, että halpatyövoiman maat vievät Suomesta enenevästi työpaikkoja (Kuvio 4). Toista mieltä asiasta on neljännes (24 %).

Vaikka huoli työpaikkavuodosta on edelleen laajaa, on se kuitenkin vähentynyt rutkasti, yli 15 prosenttiyksikköä, viimeisten kymmenen vuoden aikana. Merkillepantavaa on myös, ettei huoli globalisaation vaikutuksista työllisyyteen kasva, vaikka huoli taloudesta ja työllisyydestä on yleisesti kasvussa. EVAn Arvo- ja asennetutkimuksessa kansainvälinen talouskriisi maailmalla on noussut suomalaisten tärkeimmäksi huolenaiheeksi.⁴

Kyse saattaa olla sitä, että globalisaation pelin henki – maiden välinen keskinäisriippuvuus ja kova kilpailu – on vuosien saatossa tullut tutuksi. Globalisaatio vie työpaikkoja, mutta se voi myös tuoda niitä, edellyttäen, että vienti vetää ja Suomi pärjää kovassa kilpailussa investoinneista.

Peruutusvaihdetta ei ole

Suomalaiset ajattelevat varsin laajalti, että kansainvälistymiskehitys on fakta, jota vastaan on turha pyristellä. Noin kaksi kolmesta (64 %) ajattelee, että koska kansainvälistyminen on peruuttamaton ja maailmanlaajuinen prosessi, Suomella ei ole muuta mahdollisuutta kuin olla avoimesti mukana tässä kehityksessä (Kuvio 5). Toisella kannalla on viidennes (19 %).

Käsitys kansainvälistymisen väistämättömyydestä ei ole juuri muuttunut 1990-luvun alusta ja se jaetaan verraten laajalti useimmissa väestöryhmissä. Näkyvimmän poikkeuksen toiseen suuntaan tekevät perussuomalaisten kannattajat, joista vain kolme kymmenestä (29 %) yhtyy väittämään.

Tulos ei sinänsä mittaa myönteisyyttä globali-

Globalisaatio voi myös tuoda työpaikkoja.

KANSAINVÄLISYYS POLARISOI ÄÄNESTÄJIÄ RAJUSTI

Suomalaiset ovat syvästi jakaantuneita suhtautumisessaan talouden globalisaatioon, maahanmuuttoon sekä kehitysapuun. Kannat kansainvälisyyteen eriävät äärimmillen politiikan jakolinjojen mukaan. Lähes jokaisen puolueen äänestäjryhmällä on omaleimainen suhtautuminen kansainvälisyyteen.

Eroja suhtautumisessa kansainvälisyyteen eri väestöryhmien välillä selvitettiin faktorianalyysillä, jossa vastaukset esitettiin asenneväittämiin pelkistyivät kahteen ulottuvuuteen (Taulukko 1).

Näistä ensimmäistä kutsutaan tässä yhteydessä ”solidaarisuudeksi”, sillä siihen hakeutuvat kaikki maahanmuuttoon ja kehitysapuun liittyvät väittämät. Toinen ulottuvuus kokoaa sisäänsä kaikki globalisaatioon liittyvät väittämät. Tämän muuttujan nimeksi sopii ”globalisaatio”.

Väestöryhmien väliset suhtautumiserot tulevat näkyviin asennekartalla (Kuvio 3), jossa ryhmien sijaintipisteet kuvaavat niiden välisiä asenne-eroja sekä toisiinsa että koko väestön keskimääräisiin näkemyksiin. Akseleiden leikkauspiste kuvaa väestön keskimääräistä asennetta. Se on lievästi globalisaatiomyönteistä mutta solidaarisuuden suhteen selvästi varautunut.

Erivärisillä pisteillä kuvattujen väestöryhmien suuret faktoripistemäärät solidaarisuuden ulottuvuudella kuvaavat keskimääräistä myönteisempää suhtautumista pakolaisten vastaanottamiseen, kehitysavun lisäämiseen ja maahanmuuttoon. Pienet pistemäärät puolestaan edustavat torjuvampaa suhtautumista näihin. Vastaavasti suuret pistemäärät globalisaation ulottuvuudella kuvaavat väestöryhmien keskimääräistä myönteisempää, pienet pistemäärät taas kielteisempää asennoitumista globalisaatioon.

VIHREIDEN JA PERUSSUOMALAISTEN ÄÄNESTÄJÄT VASTAKOHTIA

Näkemyserot repeävät räikeiksi, kun suhtautumista kansainvälisyyteen tarkastellaan poliittisen suuntautumisen mukaan.

Lähes jokaisen puolueen äänestäjryhmälle piirtyy omaleimainen profiili ja useimpien äänestäjryh-

TAULUKKO 1. Kansainvälisyyteen suhtautumisen perusulottuvuudet ja niiden faktorilataukset*

	"Solidaarisuus"	"Globalisaatio"
Vaikka Suomen on osaltaan kannettava vastuuta sodan ja vainon kohteeksi joutuneista pakolaisista, viime vuosien suuruinen maahanmuutto on liikaa	-0,848	
Kehitysapua ulkomaille ei pitäisi lisätä niin kauan kuin kotimaassa on avun tarvetta	-0,830	
Kehitysmaiden auttamiseksi olen valmis tinkimään omasta elintasostani	0,819	
Miten viime vuosien pakolaiskriisi Euroopassa on muuttanut omaa suhtautumista Suomeen tapahtuvaan maahanmuuttoon	0,795	
Maamme väestön ikääntyminen ja uhkaava vähentyminen edellyttävät ulkomaalaisten Suomeen muuton helpottamista	0,683	
Kansainvälisen talouden ns. globalisaatiokehitys johtaa hyvinvoinnin maailmanlaajuisen lisääntymiseen		0,825
Koska kansainvälistyminen on peruuttamaton ja maailmanlaajuinen prosessi, Suomella ei ole muuta mahdollisuutta kuin olla avoimesti mukana tässä kehityksessä		0,720
Suomi on mennyt liian pitkälle mukaan globalisaatioon, jatkossa maamme pitäisi palata kohti kansallisempaa taloutta ja politiikkaa	-0,458	-0,699
Globaalisatio merkitsee sitä, että ns. halpatyövoiman maat vievät Suomesta enenevästi työpaikkoja		-0,602

* Mitä suuremman latauksen muuttuja saa, sitä enemmän se selittää kyseisen faktorin vaihtelua.

mien väliset erot sekä toisiinsa että väestöön keskimäärin venyvät erittäin suuriksi. Seuraavassa käydään läpi yhdeksän eduskuntapuolueen äänestäjäryhmät myönteisimmin kansainvälisyyteen suhtautuvasta torjuvimmin suhtautuvaan. Kannattajaryhmät on järjestetty niiden kummallakin ulottuvuudella saamien faktoripisteiden summan mukaisesti.

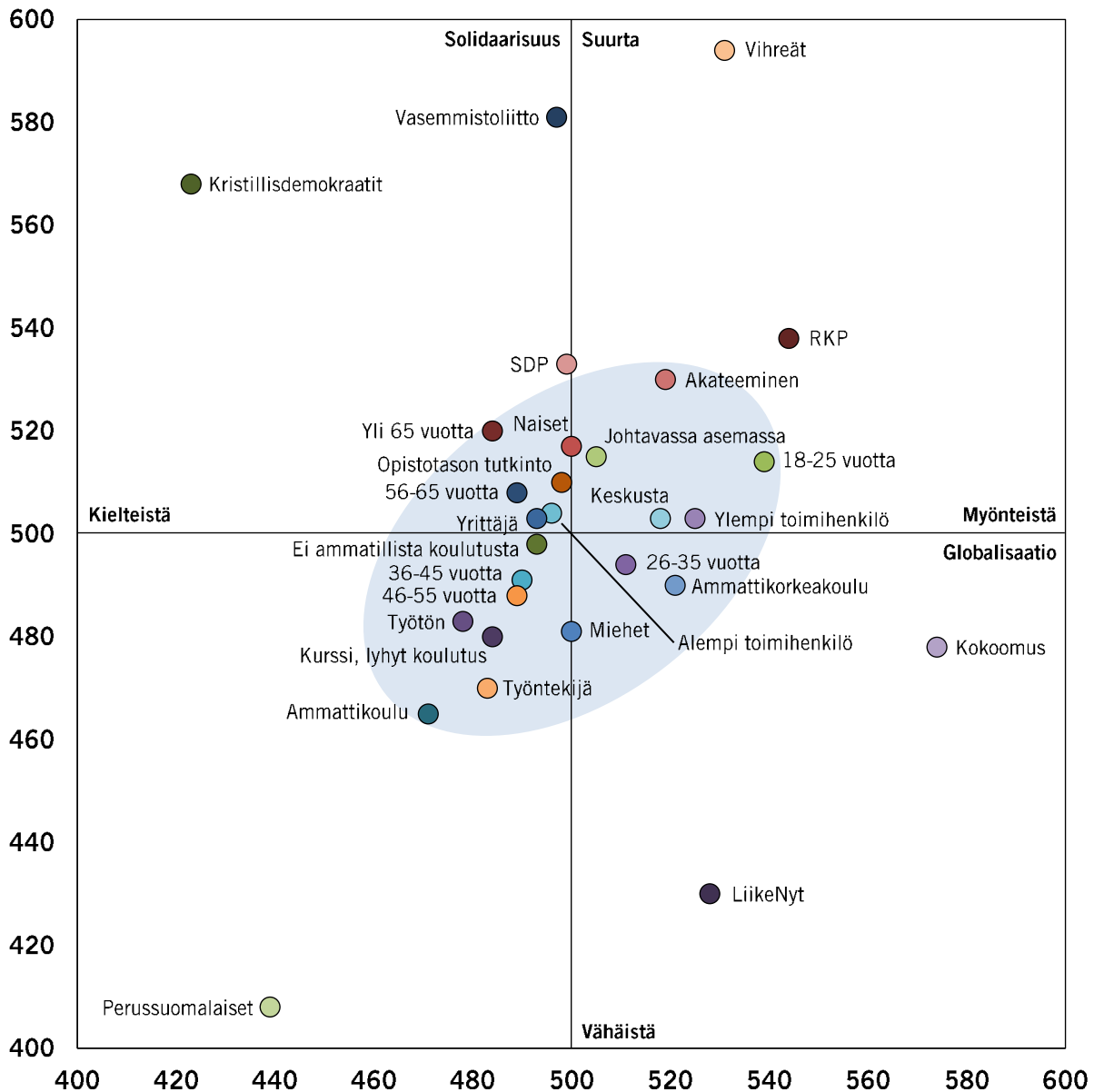
1. Vihreitä äänestävät ovat kokonaisuutena kansainvälisyyteen kaikkein myönteisimmin suhtautuva väestöryhmä. He suhtautuvat globalisaatioon väestön keskiarvoa myönteisemmin, mutta karkaavat solidaarisuudessa huippukorkeille lukemille erittäin vahvan maahanmuutto- ja kehitysapumyönteisyytensä vuoksi. Samalla vihreät asemoituvat hyvin kauas väestön keskimääräisestä suhtautumisesta rajat ylittävään solidaarisuuteen.

2. RKP:n kannattajat suhtautuvat sekä globalisaatioon että solidaarisuuteen selvän myönteisesti. Ryhmän globalisaatiomyönteisyys on toiseksi vahvinta kaikista väestöryhmistä, mutta suhtautuminen rajat ylittävään solidaarisuuteen on paljon hillitympää kuin vihreillä.

3. Vasemmistoliittoa äänestävät suhtautuvat globalisaatioon samalla tavalla kuin väestö keskimäärin, mutta ryhmän hyvin korkeat lukemat solidaarisuudessa nostavat ryhmän kolmannelle sijalle. Ryhmä sijoittuu lähelle vihreiden äänestäjiä ja samalla kauas väestön keskimääräisistä käsityksistä – ja vielä kauemmas työväestöstä, josta puolueen kannatus menneinä vuosina kumpusi.

4. Kokoomuksen kannattajien suhtautuminen globalisaatioon on myönteisyydessään omilla lukemillaan, mutta solidaarisuudessa ryhmä päätty selkeästi torju-

Kuvio 3 Väestöryhmien suhtautuminen globalisaatioon ja solidaarisuuteen

Faktoripistemääräkeskiarvot, akselien leikkauspiste = koko väestö keskimäärin.

valle puolelle, hyvin lähelle miesten ja vähemmän koulutetun työväestön suhtautumistapaa. Kokonaisuutena ryhmä asennoituu omaleimaisesti ja etäisyys kaikkiin muihin väestöryhmiin jää suureksi.

5. SDP:n kannattajien suhtautuminen globalisaatioon heijastaa väestön keskimääräistä suhtautumista, mutta kohoo sitä selvästi solidaarisemmaksi.

6. Keskustaa äänestävät ovat ainoana puolueiden kannattajaryhmänä lähellä väestön keskimääräistä suhtautumista, kuitenkin hieman keskimääräistä globalisaatiomyönteisemmällä puolella.

7. Kristillisdemokraattien kannattajien suhtautuminen kansainvälisyyteen kääntyy torjuvaksi erittäin voimakkaan globalisaatiovastaisuuden vuoksi. Kristillisdemokraatteja äänestävien sijaintia leimaa koko tutkimuksen vahvin globalisaatiokielleisyys yhdistettynä erittäin vahvaan solidaarisuuteen, joka näkyy erityisesti reilusti keskimääräistä suopeampana suhtautumisena kehitysapuun ja myös pakolaisiin.

8. Liike Nytin äänestäjät suhtautuvat globalisaatioon varsin myönteisesti, mutta suhtautuminen solidaarisuuteen on nuivaa. Ryhmän erittäin pienen koon vuoksi sitä koskeviin tuloksiin on pidettävä suuntaa antavina.

9. Perussuomalaisten kannattajat suhtautuvat kansainvälisyyteen johdonmukaisen torjuvasti. Heidän suhtautumisensa globalisaatioon on hyvin kriittistä ja huippu-alhaiset lukemat solidaarisuudessa ovat kuin peilikuva vihreiden asenteista. Samalla tavalla ajattelevia ryhmiä ei juuri löydy kummastakaan ulottuvuudesta – ainoan poikkeuksen tekevät vielä hieman globalisaatiokriittisemmin ajattelevat kristillisdemokraatit.

KONSENSUKSEN SAAVUTTAMINEN VOI OLLA VAIKEAA

Kuuluminen tietyn puolueen äänestäjäryhmään kertoo paljon siitä, miten suomalainen suhtautuu globalisaatioon ja rajat ylittävään solidaarisuuteen. Kansainvälisyyteen liittyvät kysymykset ovatkin poliittisille puolueille ilmeisen tärkeitä profiilikysymyksiä, joilla ne houkuttelevat itselleen äänestäjiä. Kehityksen kääntöpuolena voi kuitenkin olla yhteisen konsensuksen saavuttamisen vaikeutuminen politiikassa, kun väestön kannat polarisoituvat.

Äänestäjäryhmistä on vaikea löytää edes jokseenkin samanmielisten koalitioita. Niitä näyttäisi olevan tällä hetkellä vain kaksi, jotka molemmat muodostuvat tämänhetkisten hallituspuolueiden kannattajista. Kartan yläosassa vihreiden ja vasemmistoliiton kannattajat ovat verraten lähellä toisiaan ja hieman keskemältä löytyy SDP:n, keskustan ja RKP:n kannattajien kolmio. Nämä kaksi blokkia ovat kuitenkin etäällä toisistaan. Keskiryhmien kolmiosta on osapuilleen yhtä pitkä kokoomuksen äänestäjiin kuin kartan ylälaidan punavihreään akseliin.

SUHTAUTUMINEN SOLIDAARISUUTEEN JAKAA SUKUPUOLIA

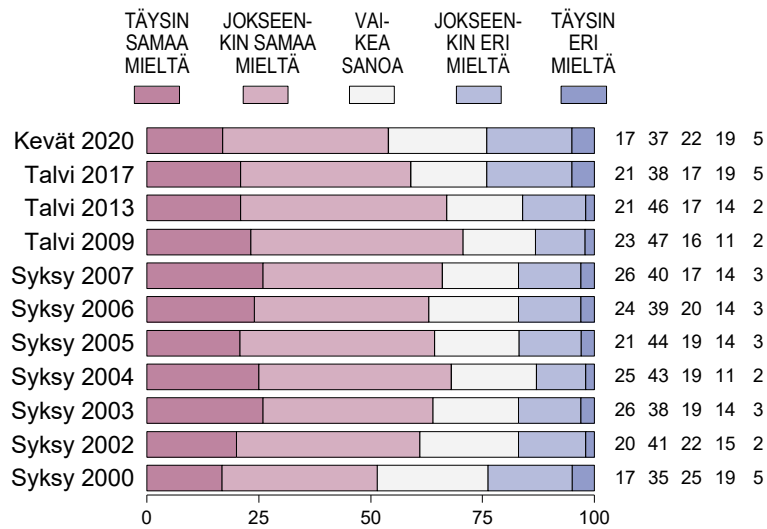
Äänestäjäryhmien polarisaatioon verrattuna muiden väestöryhmien näkemykset eivät poikkea toisistaan kovin paljon. Kartta kertoo, että suomalaiset ajattelevat iästä, koulutustasosta tai sosioekonomista asemasta riippumatta suhteellisen samalla tavoin sekä rajat ylittävistä solidaarisuudesta että globalisaatiosta. Eri demografiset

väestöryhmät ryhmittyvät kartan keskikohdan ympärille suhteellisen tiiviiksi ryppääksi.

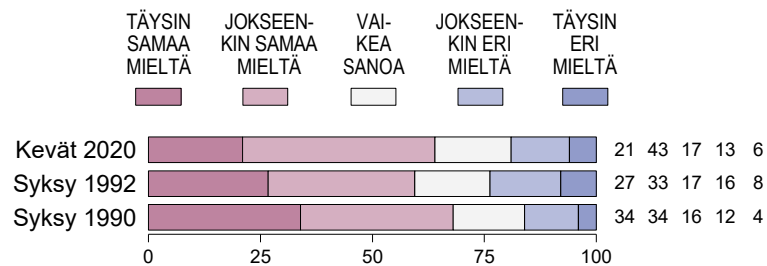
Asenteet solidaarisuuteen ja globalisaatioon korreloivat keskenään jossain määrin, kun pisterypäs keräätty vinosti oikealle ylös suuntaavan suoran ympärille. Tällaista yhteyttä ei kuitenkaan havaita kahden suurimman väestöryhmän, naisten ja miesten, kohdalla. Sukupuolet eivät eroa suhtautumisessaan globalisaatioon, mutta solidaarisuudessa naisten ero miehiin piirtyy suurehkoksi.

Työntekijöiden, työttömien, matalasti koulutettujen ja keski-ikäisten suomalaisten kohdalla suhtautuminen sekä globalisaatioon että solidaarisuuteen on keskimääräistä varautuneempaa. Vastaavasti sekä suhtautuminen globalisaatioon että solidaarisuuteen on keskimääräistä vahvempaa akateemisesti koulutettujen, parhaassa sosioekonomisessa asemassa olevien sekä nuorten keskuudessa.

KUVIO 4. ”Globalisaatio merkitsee sitä, että ns. halpatyövoiman maat vievät Suomesta enenevästi työpaikkoja” (%)

KUVIO 5. ”Koska kansainvälistyminen on peruuttamaton ja maailmanlaajuinen prosessi, Suomella ei ole muuta mahdollisuutta kuin olla avoimesti mukana tässä kehityksessä” (%)

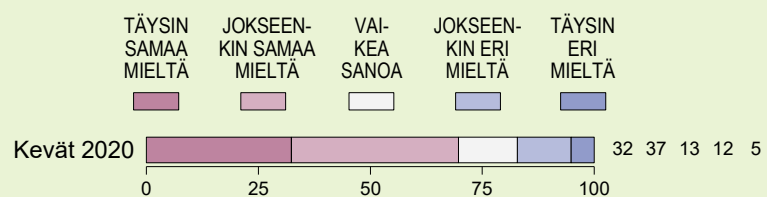
Koronan toivotaan vähentävän kuluttamista

Globalisaatio on lisännyt kiistatta hyvinvointia, mutta myös luonnonvarojen kulutusta, matkustamista ja päästöjä. Suomalaiset soimaavatkin itseään ja muita liiallisesta kuluttamisesta ja matkustamista. Seitsemän kymmenestä (69%) toivoo, että koronavirusepidemia olisi alku kehitykselle, jonka myötä kuluttaminen ja matkustaminen vähenisivät pysyvästi (Kuvio 6). Eri mieltä on vain 17 prosenttia.

Enemmistö kaikissa väestöryhmissä toivoisi kulutuksen ja matkustamisen kääntyvän laskuun. Voimakas periaatteellinen kanta on sikäli kiinnostava, että käytännössä selvä enemmistö ei kuitenkaan usko näin tapahtuvan (Ks. Kuvio 12 jäljempänä). Ilmeistä ristiriitaa asenteissa selittänee suomalaisten erittäin syvä huoli ympäristöstä, joka on tullut esille EVAn arvo- ja asennetutkimuksissa kautta vuosikymmenten.^a Ympäristö ja luonto ovat suomalaisille itsearvoisen tärkeitä.

Tuloskokonaisuuden voi tulkita tarkoittavan, että suomalaiset toivovat kehitystä, jossa elintason ja hyvinvoinnin kehittyminen saataisiin kytkettyä irti luonnonvarojen kulutuksen kasvusta. Tästä kertoo myös se, että samaan aikaan suomalaiset ovat hyvin huolissaan myös talouden tulevasta kehityksestä ja ovat jopa valmiita uhraamaan omia etujaan sen eteen, että talouden pyörät saadaan jälleen pyörimään.^b Tämä ei onnistu, elleivät kysyntä ja kuluttaminen käänny kasvuun. Lisäksi olemme innokkaita matkustajia. Suomalaiset tekivät vuonna 2019 ulkomaille yli 8 miljoonaa vapaa-ajan matkaa ja kohteiden kirjo on koko ajan laajentunut yhä globaalimmaksi.^c

KUVIO 6. ”Toivon, että koronavirusepidemia on alku kehitykselle, jonka myötä kuluttaminen ja matkustaminen vähenisivät pysyvästi” (%)

^a Ks. Metelinen (2020b) & (2020c).

^b Ks. Metelinen (2020a).

^c Tilastokeskus (2020).

saatiokehitystä kohtaan, sillä osa saattaa pitää kansainvälistymistä ongelmallisena, mutta silti väistämättömänä kehityskulkuna. Näin ajattelevien mielestä Suomi on ajopuu, joka ajelehtii globalisaation virran mukana kykenemättä juuri vaikuttamaan kehitykseen.

Rajat ylittävä solidaarisuus koetuksella

Vaikka globalisaatioasenteissa nähdään talouden kohdalla pieni muutos hyväksyvämpään suuntaan, jää suomalaisten sympatia maailman vähäosaisimpia kohtaan aiempaa vähäisemmäksi. Neljännes (24 %) ilmoittaa olevansa valmiita tinkimään omasta elintasostaan kehitysmaiden auttamiseksi (Kuvio 7a). Enemmistö (51 %) kuitenkin torjuu ajatuksen. Vertailu yli vuosikymmenten kertoo, että pitkällä aikavälillä asenteet kehitysmaita kohtaan ovat muuttuneet selvästi kovemmiksi.⁵

Mielipiteet polarisoituvat voimakkaasti erityisesti puolueiden äänestäjäryhmien välillä. Vihreiden äänestäjät jäävät yksin ainoaksi ryhmäksi, jonka enemmistö (59 %) ilmaisee tinkimisvalmiutta kehitysmaiden hyväksi. Keskimääräistä laajempaa solidaarisuutta kehitysmaita kohtaan osoittavat myös vasemmistoliiton (50 %) ja kristillisdemokraattien (46 %) äänestäjät sekä opiskelijat (42 %) ja RKP:n kannattajat (40 %).

Tinkimisvalmius on liki olematonta perussuomalaisia (2 %) ja Liike Nytia (8 %) äänestävien parissa, mutta solidaarisuus jää huomattavan alhaiseksi myös kokoomuksen kannattajien (12 %), ammattikoulun käyneiden (14 %) ja työntekijöiden (17 %) parissa.

Mielipiteiden jakautumisen logiikka säilyy pitkälti ennallaan, kun kysymyksenasettelu käännetään ja sitä kärjistetään asettamalla Suomalaisten ja kehitysmaiden asukkaiden avuntarve vastakkain. Yli kuusi kymmenestä (62 %) ajattelee, ettei kehitysapua ulkomaille pitäisi lisätä niin kauan kuin kotimaassa on avun tarvetta (Kuvio 7b). Neljännes (26 %) lisäisi kehitysapua joka tapauksessa.

Enemmistö liki kaikissa väestöryhmissä asettaisi Suomessa asuvat etusijalle. Omille lukemilleen nousevat perussuomalaisia (93 %) ja Liike Nytia (89 %) äänestävät. Ainoat väestöryhmät, joissa enemmistö ei näe kotimaista avun tarvetta esteenä kehitysavun lisäämiselle ovat vihreiden (61 %) ja kristillisdemokraattien kannattajat (53 %).

Maahanmuuttokriittisyys laantunut

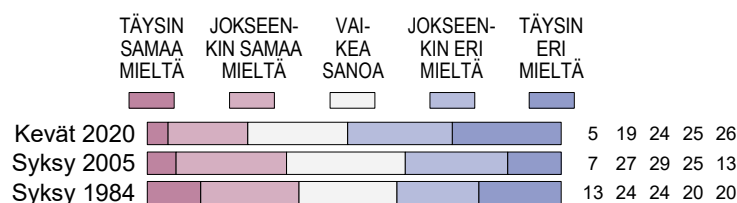
Solidaarisuuden notkahduksesta huolimatta kansainvälisyyttä koskeva asennekehitys ei kokonaisuutena katsoen ole muuttunut aiempaa varautuneempaan suuntaan. Sen lisäksi, että talouden globalisaatio nähdään aiempaa vähemmän kielteisenä, myös viime vuosia hallinnut varovainen maahanmuuttomyönteisyyden kasvu jatkuu.

Nyt 40 prosenttia helpottaisi ulkomaalaisten Suomeen muuttoa maamme väestön ikääntymisen ja uhkaavan vähentymisen vuoksi (Kuvio 8). Reilu kolmannes (35 %) ei olisi valmis höllentämään maahanmuuton kriteerejä.

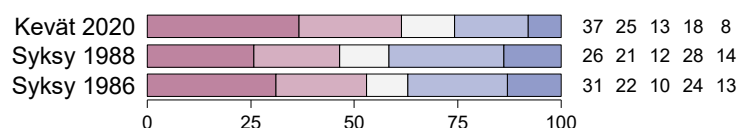
Asenteet muuttuvat nyt neljäntenä mittauskertana peräkkäin kohti maahanmuutolle suopeampaa suuntaa. Maahanmuuttomyönteisyys on kasvanut vuosien 2015–2016 pakolaiskriisin jälkeen hitaasti mutta varmasti noin kymmenellä prosent-

KUVIO 7. Suhtautuminen kehitysmaiden auttamiseen

a. ”Kehitysmaiden auttamiseksi (aik: Suomen kehitysavun lisäämiseksi) olen valmis tinkimään omata elintasostani” (%)

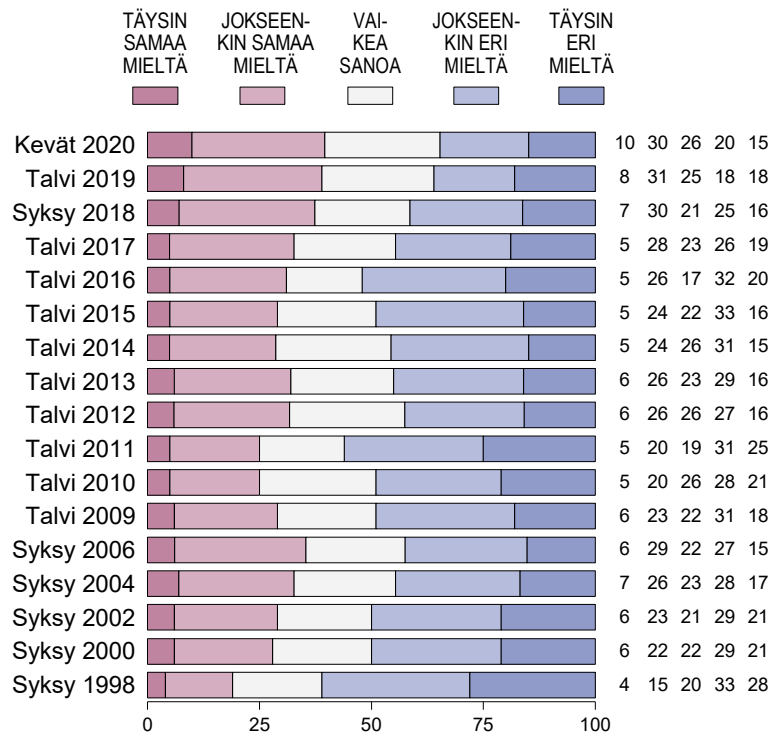

b. ”Kehitysapua ulkomaille ei pitäisi lisätä niin kauan kuin kotimaassa on avun tarvetta” (%)

KUVIO 8. ”Maamme väestön ikääntyminen ja uhkaava vähentyminen edellyttävät ulkomaalaisten Suomeen muuton helpottamista” (%)

tiyksiköllä. Maahanmuuttokielteisyys (jakauman oikea laita) on laantunut sitäkin enemmän.

Pontta tälle kehitykselle on saattanut antaa viime aikojen keskustelu Suomen väestön ikääntymisestä ja erittäin alhaisesta syntyvyydestä. Koronakriisissä ja rajojen sulkeutuessa paljastui myös, kuinka riippuvaisia muualta maahamme tulevasta työvoimasta jotkut taloutemme toimialat tosiasiasa ovat.

Myös pitkällä, yli 20 vuoden aikavälillä, asennekehitys on kulkenut hitaasti kohti lisääntyvää maahanmuuttomyönteisyyttä. Muutos on kuitenkin ollut erittäin verkkaista. Se on ollut myös polveilevaa, mikä heijastaa maahanmuuton nousua yhdeksi 2000-luvun politiikan keskeiseksi aihepiiriksi.⁶

Vuosituhanne vaihteen jälkeen asenteet kulkivat hyvin torjuvasta ilmapiiristä kohti lisääntyvää avoimutta, mutta alkoivat tiukentua uuden

leen finanssikriisin jälkeen vuonna 2009. Asenteet palasivat hetkeksi vuosituhanne alkuvuosien uralleen, mutta käänt

tyivät pian uudelleen kriittisempään suuntaan. Viimeisin maahanmuuttokriittisyyden huippu ajoittuu talven 2016 mittaukseen, joka tehtiin koko Euroopan laajuisen suuren pakolaiskriisin aikaan.

Maahanmuuttokielteisyys on laantunut.

Pakolaisiin suhtaudutaan kriittisemmin

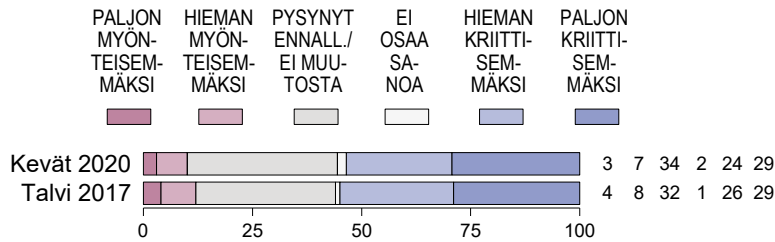
Turvapaikanhakijoiden vyöry loi kuvan maahanmuuton hallitsemattomuudesta, mikä säikäytti suomalaiset. Vain 10 prosenttia arvioi nyt, että pakolaiskriisi muutti omaa suhtautumista Suomeen tapahtuvaan maahanmuuttoon myönteisemmäksi (Kuvio 9). Enemmistö (53 %) katsoo pakolaiskriisin muuttaneen omaa suhtautumista maahanmuuttoon kriittisemmäksi.

Aiemmat EVAn Arvo- ja asennetutkimukset kertovat, että suomalaiset haluavat tehdä selkeän eron työperäisen ja humanitäärin, pakolaisuuden perusteella tapahtuvan maahanmuuton välille.⁷ Kun kysymystä maahanmuutosta lähestytään pakolaisuuden näkökulmasta, pitääkin enemmistö (55 %) viime vuosien suuruista maahanmuuttoa liiallisena (Kuvio 10). Toista mieltä on reilu neljännes (27 %).

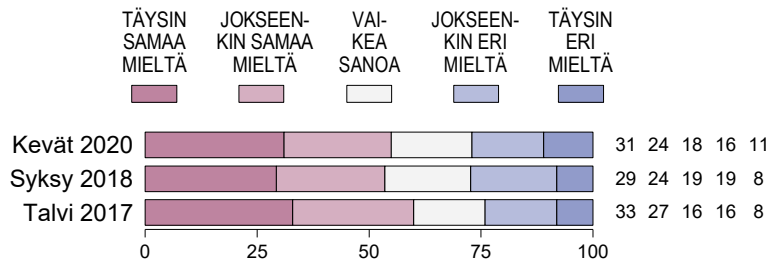
Kannoissa pakolaisuuteen ei ole käytännössä tapahtunut muutosta viime mittauksesta. Maahanmuuttoasenteiden muuttuminen kokonaisuudessaan hieman myönteisempään suuntaan selittyy lähinnä sillä, että maahanmuuton lisäämistä väestöllisistä syistä vastustavien osuus on kutistunut lähelle kolmasosaa. Maahanmuutto kuitenkin polarisoi väestön kantoja voimakkaasti.

Mielipiteet jakautuvat ensi sijassa poliittisen kannan mukaan. Jako tapahtuu kolmeen ryhmään,

KUVIO 9. "Miten viime vuosien pakolaiskriisi Euroopassa on muuttanut omaa suhtautumista Suomeen tapahtuvaan maahanmuuttoon" (%)

KUVIO 10. "Vaikka Suomen on osaltaan kannettava vastuuta sodan ja vainon kohteeksi joutuneista pakolaisista, viime vuosien suuruinen maahanmuutto on liikaa" (%)

joista selkeän maahanmuuttomyönteisiä ovat vihreiden, vasemmistoliiton sekä RKP:n äänestäjät. Perussuomalaisia ja Liike Nyt⁸ äänestävät ovat avoimen kielteisiä maahanmuutolle. SDP:n, kokoomuksen, keskustan ja kristillisdemokratian kannattajat ovat puolestaan melko lähellä väestön keskimääräistä suhtautumista, toisin hieman erilaisin painotuksin (Ks. erillinen artikkeli *Kansainvälisyys polarisoi äänestäjiä rajusti* ss. 4–6).

Odotukset peilaavat asenteita

Suomalaisten globalisaatiota, maahanmuuttoa ja kehitysapua koskevat asenteet heijastelevat odotuksia, joita suomalaiset liittävät tuleviin vuosiin. Yhtäältä lähellä tapahtuva päätöksenteko korostuu, mutta toisaalta globaalin talousjärjestelmän uskotaan säilyvän. Odotuksissa näkyy myös pelko uudesta siirtolaisaalosta.

Osana kevään 2020 EVAn Arvo- ja asennetutkimusta kysyttiin 15 eri mahdollisen yhteiskunnallisen kehityskulun kohdalla, mitä suomalaiset pitävät todennäköisenä seuraavien kymmenen vuoden aikana. Koronakriisin ajankohta on tutkimuksellisesti mielenkiintoinen, koska syvät yhteiskunnalliset kriisit saattavat muuttaa maailmaa ja myös kansalaiset ovat herkistyneitä antamaan näkemyksiään tulevasta.

Kansainvälistä kehitystä koskevien odotusten tulokokonaisuus (Kuvio 12) kertoo, että suomalaisten jalat pysyvät maan pinnalla kriisin hetkel-

läkin. Maailmanmenon ei uskota muuttuvan radikaalisti 2020-luvulla. Kaikkein todennäköisimpinä pidetään kehityskuluja, jotka liittyvät rajojen ulkopuolelta tuleviin uhkakuviin. Epätodennäköisimmiksi puolestaan arvioidaan kehityskulut, joissa tapahtuisi järjestyttäviä muutoksia yksilöiden ja yritysten käyttäytymisessä.

Teknologian merkityksen arvioidaan korostuvan. Peräti 92 prosenttia arvioi internetin ja tietoverkkojen merkityksen kasvavan kaikilla elämäntilanteilla. Koronakriisissä suomalaiset näkivät omin silmin, kuinka paljon päivittäisestä arjesta, töistä, koulusta, tapaamisista ja kokouksista aina ruokaostoksiin asti on tarvittaessa mahdollista siirtää verkkoon. Samalla paljastui, kuinka paljon teknologian hyödyntämiseen liittyviä mahdollisuuksia on käden ulottuvilla.

Digitalisaatiota koskevien odotusten valossa ei ole yllättävää, että kolme neljästä suomalaisesta (75 %) pitää todennäköisenä, että suurten teknologiayhtiöiden asema markkinoilla vahvistuu entisestään.

Niin optimistisia suomalaiset eivät kuitenkaan ole, että odottaisivat muutoksen kiihdyttävän talouskasvua, kun yritykset muuttavat toimintatapojaan perinpohjaisesti. Tällaista kehitystä pitää todennäköisenä vain kolme kymmenestä (29 %), ja enemmistö (51 %) hylkää tällaisen optimismin.

Maailman keskinäisriippuvaisen talousjärjestelmän ei liioin arvella suuremmin muuttuvan.

Paljon arjesta on siirrettävissä verkkoon.

GLOBALISTIT JA LOKALISTIT

Useimmille suomalaisille kansainvälistymiskehitys on kiikkulauta, jossa kansainvälisen yhteistyön vahvistumisen uskotaan kytkeytyvän paikallisuuden heikkeneemiseen – tai päinvastoin. Väestöryhmien arviot maailman todennäköisestä kehityksestä tulevaisuudessa ovat varsin lähellä toisiaan, mutta myös painotuseroja löytyy.

Väestöryhmien välisiä painotuseroja tulevaa koskevissa arvioissa saadaan esille faktorianalyysillä, joka etsii arvioiden keskinäiset riippuvuudet ja pelkistää ne laajemmiksi asennoitumiskokonaisuuksiksi. Analyysissä kansainvälisiä kehityskulkuja koskeva kysymyssarja (ks. Kuvio 12) tiivistyy kolmeen ulottuvuuteen, joista tässä tarkastellaan lähemmin kahta. Ensimmäinen käsittelee kansainvälisen yhteistyön (tai globaalisuuden), toinen paikallisuuden (tai lokaalisuuden) kehittymistä tulevaisuudessa.

Kansainvälisen yhteistyön ulottuvuudella voimakkaammin latautuvat kehityskulut edustavat monenvälisen yhteistyön myönteisestä kehitystä maailmassa. Paikallisuuden kärkikehitykset taas peilaavat käsitteitä matkustamisen ja muuttoliikkeiden hidastumisesta ja omavaraisuuden merkityksen kasvusta (ks. Taulukko 2).

Kun eri väestöryhmien kummallakin ulottuvuudella saamat faktoripistemäärät esitetään asennekartalla,

päästään vertailemaan eri ryhmien tulevaisuuden kehitystä koskevien arvioiden suhteellista voimakkuutta ja suuntaa (Kuvio 11). Selkeyden vuoksi tarkastelu rajoittuu vain puolueiden äänestäjäryhmiin sekä sukupuoliin, joiden kohdalla arvioissa on eniten vaihtelua. Useimmat demografiset väestöryhmät sijoittuvat sinisen ovaalin sisälle, hyvin lähelle toisiaan ja kartan keskipistettä, joka heijastaa väestön arvioita keskimäärin.

Kartta kertoo, että useimmat väestöryhmät näkevät kansainvälistymiskehityksen kiikkulautana, jossa kansainvälisen yhteistyön vahvistumisen uskotaan johtavan paikallisuuden heikkenemiseen ja päinvastoin.

Vasempaan yläruutuun sijoittuvat perussuomalaisen, RKP:n ja kristillisdemokraattien äänestäjät, jotka arvioivat keskimääräistä vahvemmin, että 2020-luvulla paikallisuus vahvistuu ja kansainvälinen yhteistyö heikkenee. Näitä kolmea puoluetta

TAULUKKO 2. Arvioidun kansainvälisen kehityksen perusulottuvuudet ja niiden faktorilataukset*

	"Paikallisuus"	"Kansainvälinen yhteistyö"	"Teknologia"
Turismi ja matkustaminen vapaa-ajalla vähenee	0,635		
Muutto suurkaupunkeihin hidastuu	0,632		
Globaali talousjärjestelmä alkaa purkautua ja maat siirtyvät omavaraisempaan talouteen	0,632		
Perheiden ja lähiyhteisöjen merkitys lisääntyy	0,591		
Matkustaminen työasioissa vähenee pysyvästi	0,520		
Kansalliseen huoltovarmuuteen aletaan kiinnittää enemmän huomiota	0,504		
Kansallisvaltioiden merkitys vahvistuu suhteessa ylikansallisiin tahoihin (EU, YK jne)	0,495		
Ilmastonmuutos, muuttoliikkeet ja pandemiat johtavat kansainvälisen yhteistyön tiivistymiseen		0,637	
Kansainvälinen ilmastopolitiikka lamautuu		-0,628	
Konfliktit maailmalla lisääntyvät valtioiden kilpaillessa resursseista		-0,555	
Taloukasvu kiihtyy, kun yritykset muuttavat toimintatapojaan perinpohjaisesti		0,489	
Ilmastotavoitteet saavutetaan, koska ihmiset liikkuvat ja kuluttavat vähemmän	0,470	0,477	
Suurten teknologiyhtiöiden asema markkinoilla vahvistuu entisestään			0,708
Internetin ja tietoverkkojen merkitys kasvaa kaikilla elämänalueilla			0,677
Siirtolaisuuden paine kehittyneisiin maihin kasvaa			0,568

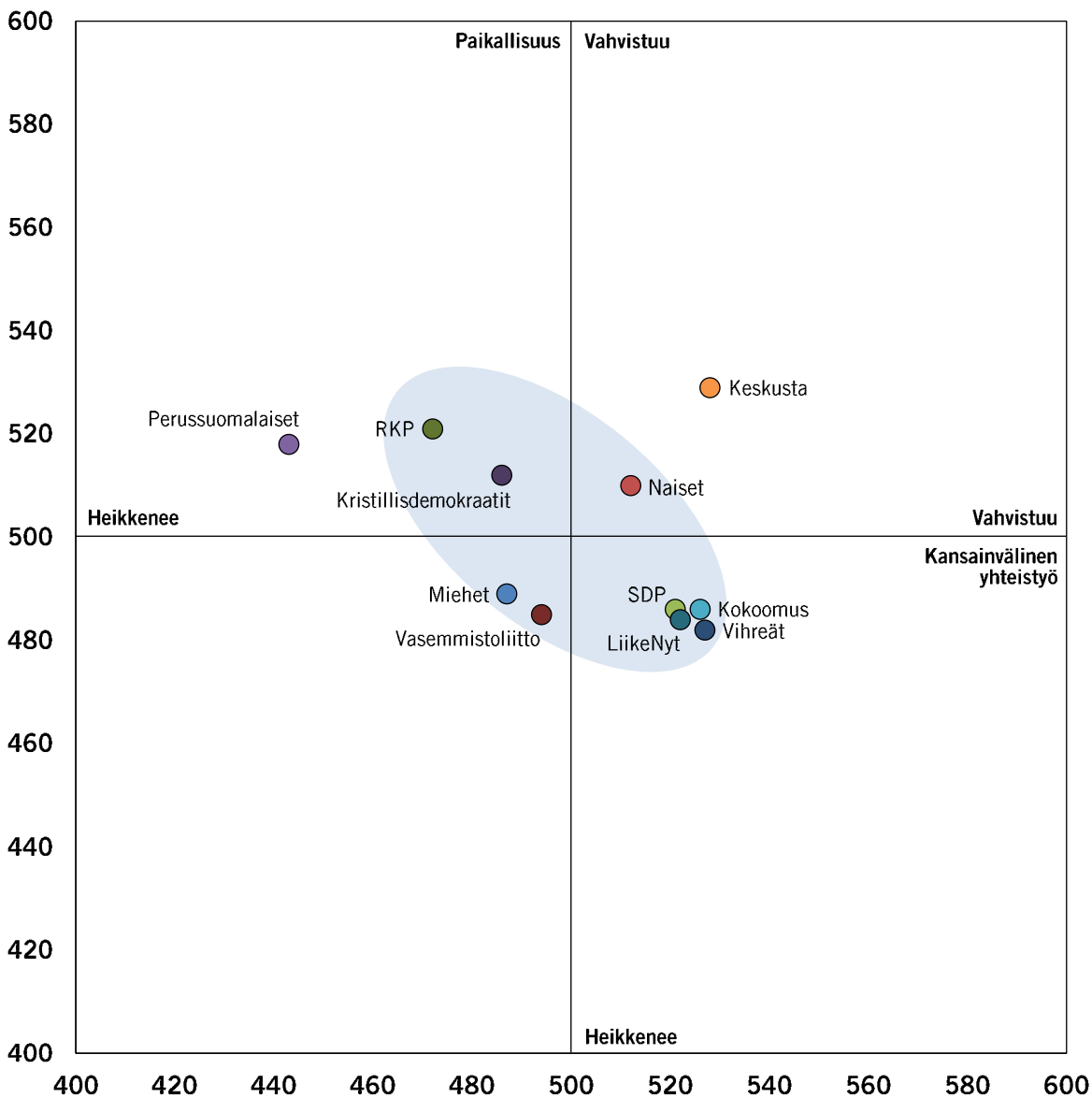
* Mitä suuremman latauksen muuttuja saa, sitä enemmän se selittää kyseisen faktorin vaihtelua.

kannattavat uskovat keskimääräistä vahvemmin tulevaisuuden olevan lokaali.

Kansainvälinen yhteistyön vahvistumiseen ja paikallisuuden heikkenemiseen taas uskovat keskimääräistä enemmän SDP:tä, kokoomusta, vihreitä ja Liike Nytä äänestävät. Nämä neljä kannattajaryhmää kallistuvat selkeästi globaalisuuteen. Lisäksi ne muodostavat tiiviin ryppään, mikä kertoo ryhmien tulevaisuusarvioiden olevan pitkälti yhteneväiset. Näistä pienen välimatkan päässä sijaitsevat vasemmistoliittoa äänestävät, jotka ennakoivat keskimääräistä vahvemmin paikallisuuden heikkenemistä, mutta joiden käsitys kansainvälisen yhteistyön kehityksestä vastaa väestön keskiarvoa.

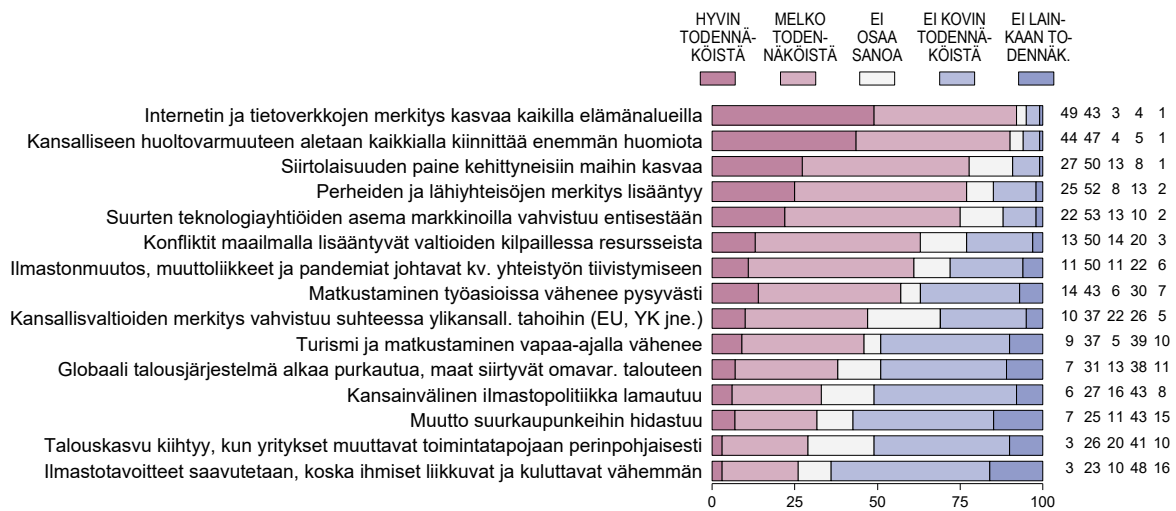
Keskustaa äänestävät ovat poikkeuksellisesti toisinajattelijoita. He vannovat samaan aikaan sekä lokaalisuuden että globaalisuuden nimeen. Ryhmän kannat poikkeavat selvästi sekä väestön että muiden puolueiden kannattajien valtavirrasta. Keskustan kannattajat torjuvat käsityksen, jonka mukaan paikallisuuden vahvistumisen pitäisi liittyä kansainvälisen yhteistyön heikkenemiseen.

Kuvio 11 Erialaisten kehityskulkujen todennäköisyys: Kansainvälinen yhteistyö vs. Paikallisuus

Faktoripistemääräkeskiarvot, akselien leikkauspiste = koko väestö keskimäärin.

KUVIO 12. "Kuinka todennäköisenä näkee erilaisten kehityskulkujen etenemisen seuraavien 10 vuoden aikana" (%)

Yhdeksän kymmenestä (91 %) kyllä katsoo, että kansalliseen huoltovarmuuteen aletaan tulevaisuudessa kiinnittää kaikkialla enemmän huomiota, mutta suomalaiset eivät usko globaalin kaupan ja talouden alasajoon. Alle neljä kymmenestä (38 %) uskoo, että globaali talousjärjestelmä alkaa purkautua ja maat siirtyvät omavaraisempaan talouteen. Selvästi useampi (49 %) torjuu olettaman.

Kriisit luovat painetta yhteistyölle

Suomalaiset arvelevat, että maailma kulkee 2020-luvullakin kriisistä toiseen. Pandemia toi jo keskuuteemme globaalin talouskriisin, ja myös ilmastonmuutos sekä hallitsematon siirtolaisuus koetaan edelleen uhkina. EVAn koronakevään Arvo- ja asennetutkimuksessa suomalaiset nimesivät juuri nämä neljä, talouskriisin, uudet pandemiat, uuden siirtolaisaallon ja ilmastokriisin suurimmiksi uhkakuvikseen.⁹

Peräti kolme neljästä (77 %) arvelee, siirtolaisuuden paineen kehittyneisiin maihin kasvavan ja liki kaksi kolmesta (63 %) uskoo, että konfliktit maailmalla lisääntyvät valtioiden kilpailussa resursseista.

Verraten moni (47 %) uskoo, että maailma on kulkemassa suuntaan, jossa kansallisvaltioiden merkitys vahvistuu suhteessa ylikansallisiin tahoihin kuten EU:hun tai YK:hon.

Samalla suomalaiset kuitenkin uskovat myös valtioiden välisen yhteistyön jatkuvan. Selvä enemmistö (61 %) katsoo, että ilmastonmuutos, muuttoliikkeet ja pandemiat johtavat kansainvälisen yhteistyön tiivistymiseen ja vain kolmannes (33 %) näkee, että kansainvälinen ilmastopoliittikka lamautuisi 2020-luvulla. Selvästi useampi (51 %)

uskoo kansainvälisen ilmastopoliittikan pysyvän voimissaan.

Elämänmeno muuttuu vain vähän

Koronakriisissä on arvioitu, että se saattaisi johtaa muuttua elämäntapoja siten, että matkustaminen vähenisi ja vastaavasti lähiyhteisöjen merkitys korostuisi. Tämä saattaisi vaikuttaa myös siihen missä ihmiset asuvat. Digitalisaatio vähentäisi painetta muuttaa kaupunkeihin ja maallemuutto yleistyisi. Tällaisia visioita maalla asumisen ja paikallisuuden uudesta vahvistumisesta ovat koronakriisin aikana esittäneet niin media kuin tutkijatkin.¹⁰

Peräti kolme neljästä (77 %) katsookin, että lähi-tulevaisuudessa perheiden ja lähiyhteisöjen merkitys lisääntyy ja enemmistö (57 %) uskoo matkustamisen työasioissa vähenevän pysyvästi. Tämän laajemmin suomalaiset eivät kuitenkaan oikein usko elämänmenon muuttuvan.

Vähemmistö (46 %) otaksuu turismin ja vapaa-ajan matkustamisen vähenevän ja hieman useampi (49 %) ei usko tähän kehityskulun. Kolmasosa (32 %) uskoo, että muutto suurkaupunkeihin hidastuu, mutta selvähkö enemmistö (58 %) ei pidä tätä todennäköisenä. Kaikkein vähiten suomalaiset uskovat, että edessä olisi suuri elämäntapojen hidastuminen kohti ekologista haavekuvaa, jossa ilmastotavoitteet saavutetaan, koska ihmiset liikkuvat ja kuluttavat vähemmän. Tähän uskoo vain reilu neljännes (26 %) ja liki kaksi kolmesta (64 %) ei pidä sitä todennäköisenä.

Oma huomen valoisa, maailman hämärä

Odotukset tulevasta vaihtelevat sen mukaan, arvioidaanko omaa vai muiden tulevaisuutta. Suomalaisen oma tulevaisuus näyttää valoisalta, maailman synkältä.

Suomen tulevaisuuden suhteen kansalaiset ovat pessimistisempiä kuin 1980-luvulla.

Suomalaisista 72 prosenttia suhtautuu optimistisesti, 14 prosenttia pessimistisesti omaan henkilökohtaiseen tulevaisuuteensa (Kuvio 13). Arviot Suomen tulevaisuudesta ovat hieman vaisumpia, mutta selvä enemmistö (61 %) arvioi maamme tulevaisuuden olevan valoisa ja reilu viidennes (22 %) kallistuu pessimismiin.

Kun katse käännetään kauemmas, muuttuu arvioiden sävy sekä epävarmemmaksi että synkemmäksi.

Selvä vähemmistö (38 %) suhtautuu optimistisesti ja jopa kolmannes (33 %) pessimistisesti Euroopan tulevaisuuteen. Maailman tulevaisuuteen suomalaiset suhtautuvat vielä varovaisemmin. Vajaa kolmasosa (31 %) arvioi sen olevan valoisa, mutta suurempi osuus (37 %) kallistuu pessimismiin.

Tulokset heijastavat mielipidetutkimuksissa usein havaittua ilmiötä, jossa omaa asemaa tai tuttua ilmiötä koskevat arviot ovat sekä varmempia että myönteisempiä kuin yleistä asiantilaa tai etäämmällä olevaa kohdetta koskevat arviot.

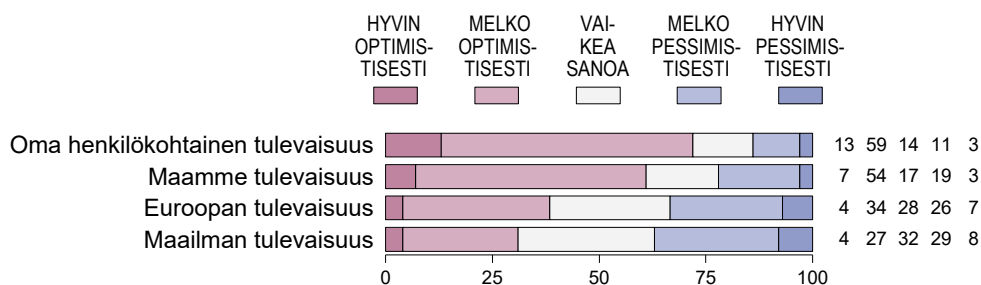
Silti suurehkoa eroa esimerkiksi Suomen ja Euroopan tulevaisuutta koskevissa arvioissa voidaan tulkita siten, että suomalaiset pitävät omaa maataan arvossa ja arvelevat sen pärjäävän maailman myrskyissä ja myös Euroopan mitassa keski-vertoa paremmin.¹¹

Tulevaisuusarviot ovat samansuuntaisia kuin vastaukset, jotka on annettu vuonna 1986 (Kuvio 14). Maailman tulevaisuuden osalta arviot ovat liki identtiset.

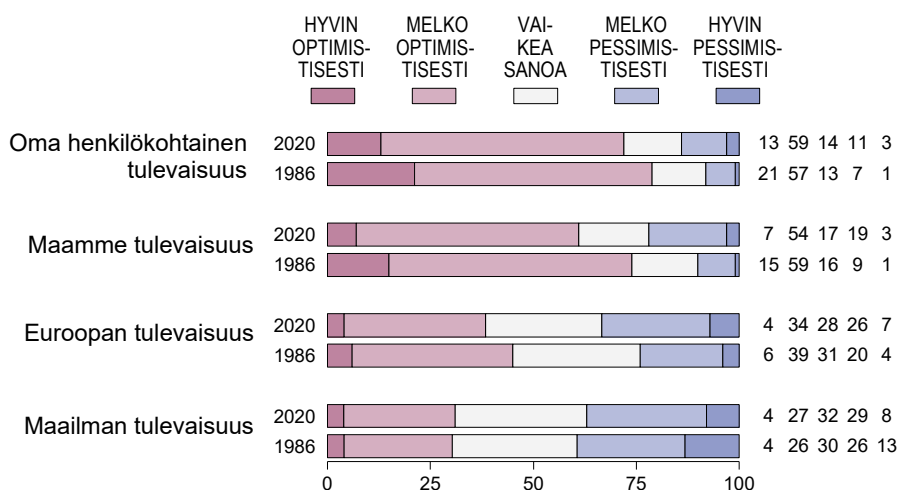
Huomio kiinnittyy kuitenkin hienoiseen optimismin laskuun kautta linjan ja erityisesti Suomen tulevaisuuden kohdalla. Se on nyt selvästi alhaisempaa kuin 34 vuotta aiemmin.

Luontevin selitys tälle löytyy koronakriisin synnyttämisestä murheista. Näistä päällimmäiseksi EVAn Arvo- ja asennetutkimuksessa on nousutalous ja Suomen oma kyky pitää siitä huolta.¹² Talous selittää pitkälti myös suhtautumise-roja omaan henkilökohtaiseen tulevaisuuteen, sillä

KUVIO 13. "Kuinka optimistisesti tai pessimistisesti suhtautuu tulevaisuuteen" (%)

KUVIO 14. "Kuinka optimistisesti tai pessimistisesti suhtautuu tulevaisuuteen: arviot syksyllä 1986 ja keuhäälä 2020" (%)

paremmin koulutetut ja sosioekonomisesti paremmassa asemassa olevat ovat tulevaisuutensa suhteen paljon luottavaisempia kuin vähän kouluja käyneet ja heikommassa sosioekonomisessa asemassa olevat suomalaiset.

Notkahtanutta optimismia voi pitää kehotuksena päätöksentekijöille hihojen käärimiseksi. Yksilöiden halun yrittää ja tehdä töitä tiedetään olevan kytköksissä myönteiseen tulevaisuuskuvaan.

VIITTEET

- 1 Ks. Haavisto (2020a).
- 2 Ks. Metelinen (2020a).
- 3 Ks. Haavisto (2020b) & (2020c).
- 4 Ks. Metelinen (2020b).
- 5 Vertailtaessa tämän päivän asenteita 1980-luvun puolenvälin mielipiteisiin on hyvä pitää mielessä, että tuolloin elettiin vuosien 1983–1985 ajoittuneen Etiopian suuren nälänhädän aikaa, jonka tuhoisuus sai laajaa julkisuutta Suomessakin.
- 6 Ks. Haavisto (2019), s. 17.
- 7 Ks. Haavisto (2019), ss. 4–5.
- 8 Väestöryhmän pienen koon vuoksi tulosta on pidettävä suuntaa antavana.
- 9 Ks. Metelinen (2020b).
- 10 Ks. Hyryläinen (2020).
- 11 Peräti 86 prosenttia suomalaisista ajattelee, että on onni ja etuoikeus olla suomalainen, ks. Haavisto (2020d).
- 12 Ks. Metelinen (2020a) ja (2020b).

LÄHTEET

- Haavisto, I. (2020a). Poliitiikan poikkeustila, Koronakriisi yhdisti suomalaiset, EVA Analyysi No 81.
- Haavisto, I. (2020b). Euron suosion huippu on ohi – enemmistö uskoo silti euron hyödyttävän Suomea, EVA Artikkel, <https://www.eva.fi/blog/2020/06/09/euron-suosion-huippu-on-ohi-enemmisto-uskoo-silti-euron-hyodyttavan-suomea/>, haettu 24.7.2020.
- Haavisto, I. (2020c). Suomalaisten EU-asenteissa käänne – enemmistön asenteet silti edelleen myönteisiä, EVA Artikkel, <https://www.eva.fi/blog/2020/05/09/suomalaisten-eu-asenteissa-kaanne-enemmiston-asenteet-silti-edelleen-myonteisia/>, haettu 24.7.2020.
- Haavisto, I. (2020d). Ylpeys suomalaisuudesta on koronakevään kultareunus, EVA Artikkel, <https://www.eva.fi/blog/2020/06/17/ylpeys-suomalaisuudesta-on-koronakevaan-kultareunus/>, haettu 24.7.2020.
- Hyryläinen, T. (2020). Mobiili kansa villiintyy maaseudusta, Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin blogi, <https://blogs.helsinki.fi/hyryralia/2020/06/10/mobiili-kansa-villiintyy-maaseudusta/>, haettu 24.7.2020.
- Haavisto, I. (2019). Härmä sulaa, Suomalaisten maahanmuuttoasenteet pehmenevät, mutta muutos on hidas, EVA Analyysi No 68.
- Metelinen, S. (2020a). Sisukkaina savottaan, Suomalaiset ovat valmiita tinkimään eduistaan talouskurimuksen selättämiseksi, EVA Analyysi No 82.
- Metelinen, S. (2020b). Näitä Suomi murehtii, Ykkösuhaksi on noussut talouskriisi, EVA Analyysi No 83.
- Metelinen, S. (2020c). Luonnon vastaisku, Monelle pandemia on ympäristön reaktio ihmisten toimiin, EVA Arvio No 23.
- Tilastokeskus (2020). Suomalaisten matkailu Keski-Euroopassa kasvoi vuonna 2019, https://www.stat.fi/til/smat/2019/smat_2019_2020-06-11_tie_001.fi.html, haettu 24.7.2020.

Näin kysely tehtiin

Tulokset perustuvat 2 060 henkilön antamiin vastauksiin. Tulosten virhemarginaali on koko väestön tasolla 2–3 prosenttiyksikköä kumpaankin suuntaan. Tiedot kerättiin 26.3.2020–3.4.2020. Vastajat edustavat koko maan 18–70-vuotiasta väestöä. Aineisto on kerätty Taloustutkimuksen internet-paneelilla ja painotettu edustamaan väestöä iän, sukupuolen, asuinalueen, koulutuksen, ammatin tai aseman, toimialan ja puoluekannatuksen mukaan. Aineiston tilastollisen jatkoanalyysin on tehnyt Yhdyskuntatutkimus Oy, joka on laatinut myös tulosgraafikan. Tulokset ja niiden tarkemmat väestöryhmittäiset erittelyt löytyvät EVAn kotisivuilta. EVAn Arvo- ja asennetutkimuksia on tehty vuodesta 1984. Tuloksiin voi tutustua osoitteessa www.eva.fi/arvopankki.

EVA Analyysin *Kansainvälisyyden kahtiajako* kirjoittaja

EVA:n tutkimuspäällikkö
ILKKA HAAVISTO

ELINKEINOELÄMÄN VALTUUSKUNTA

Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA on elinkeinoelämän ajatuspaja, jonka tavoitteena on edistää yhteiskunnan pitkän aikavälin menestystä. EVA toimii elinkeinoelämän ja yhteiskunnan vaikuttajien kohtaamispaikkana.

EVA tuottaa tietoa ja uusia näkökulmia julkiseen keskusteluun.

EVA Analyysit ottavat kantaa ajankohtaisiin kysymyksiin ja tarjoavat ratkaisuja yhteiskunnallisiin ongelmiin.

Analyytit löytyvät EVA:n kotisivuilta www.eva.fi.

ISSN 2342-0774 (Painettu) • ISSN 2342-0782 (PDF)